

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — **Előfizetési ár** egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — **Hirdetések** díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű **közlemények** a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

A fő kérdéshez.

I.

Midőn az „Evangyéliomi protestáns Lap“ a mult év elején megkezdte pályafutását, a protestáns egyházi irodalom termékeinek kursusát ismerő komolyság aggodalma eme kérdést tette fel magának: „Mi szükség van 2 heti lapra a magyar prot. egyházi irodalom terén?“ Nem fog ez megélni — mondta a kishitűség félrehúzódo szája. . . . Megbukik e vállalat nem sokára — pörgette az önzés nyelvecskéje . . .

S nem úgy lett. — A próba év letelt, s második évfolyamot jegyez a Lap homlokára az idő keze.

A kérdés ma már csak ez lehet: pótol-e sajnosan érzett hiányt? S ha pótol, lesz-e értéke a hiány felismeréséhez, s lesz-e ereje megfelelni azon várakozásnak, mely ama hiány betöltésére vonatkozólag iránta jogosan keletkezett?

Feleljünk meg e kérdésekre egész őszinteséggel.

A kik a prot. egyházban az újabb időkben feltűnt mozgalmakat ismerik, a kik az állam és egyház közti viszonyoknak korszerűségletből eredt szabályozására szemet nem hunynak, a kik a különféle mediumok által a társadalom különféle rétegeibe elvezetett eszmeerjedés tüneteit komoly vizsgálat tárgyaivá tették, a kik a külföldi szél által behajtott légkörök nedves áramlatait észlelték, s az alatt elterülő ködből felszállt páráktól megsűrűsödött légnyomását érezték — azoknak lelkében az előrelátó aggodalom eme gondolata merült fel: **K é s z ü l j ü n k !** Valami lesz! Forgószél lesz-e, mely bódult tánczát végigjárja kiszáradt mezején az egyháznak? — vagy a ködöt, s annak az egészségre kártékony hatását szétverő jótékony szél? — Fergeteg lesz-e, mely leszakadva rombolón söpri el a jelen alkotásait, s jeges ostorával apróra vágja szét a jövő bimbódozó reményeit? — vagy jótékony eső, melyet áldásul kapunk az irántunk irgalomra lágyult égtől? — Valami lesz . . . valami készül . . . Húzódjunk az egyszerű hajlék alá, mely az ősi telken — kissé avult, de még fen-

álló kőfallal véve körül — biztos menedéket nyújt számunkra! Tetője már itt-ott csurgathat, de belsejében szárazon maradunk; . . . huzzuk le a redőket az ablakon, talán sötétebbé teszik a hajlék belsejét a lehuzott redők, de a jég ellen megtartják az ablak töredékeny üvegeit; talán a tetőnek egy két bomladozó zsuppkévését ledobja a szél; de megmaradnak fenn a gerendák, melyeken a tető nyugszik, menjünk, erősítsük meg e tetőtartó gerendákat . . . Talán a külső fal vakolatát lemossa a zápor, de nem mossa ki az alapot, ha körüle elvezető árkot huzunk . . . S ha majd a kavalygó forgószél áthalad felettünk, s ha majd a tomboló fergeteg morajával áthúzódik, s ha majd a zápor megáll, a hibákat kiigazíthatjuk! . . . s a hajlék szenvedett kárait helyrehozhatjuk . . . siessünk, huzódjunk egyszerű hajlékunk biztos fedele alá . . . most ne vitatkozzunk arról, hogy milyen tető volna szilárdabb, s hogy a világosság bevezetésére mekkora ablakok kellenének; most ne bántszuk az alapot, ne kopogtassuk a falakat, megakarván tudni, hogy hol nem elég erősek azok.

Ennek a véleménynek nem volt időszerű felszólalásra alkalmas tere. — Erről gondoskodni kellett; s az „Évang. prot. Lap“ megnyilt hasábjai ezen tért kimérték számára.

II.

El kell ismernünk, hogy a „Protestáns egyházi és iskolai Lapok“ vezérférfiainak előrelátása előtt is feltűnt a láthatár borultsága; észrevették a vihar közeledését, s elég erős szavakkal serkentették az egyház öreit az éberségre ök is, de — s ez a különbség a két irány közt — ök a veszedelmet nem onnét várják, honnét az hihetőleg reánk robbanni fog . . . s nem tartották alkalmatlannak a jelent arra, hogy nagyszabásu s az egész épületre kiható ujitások ajánlgatását meg ne kezdjék, sőt épen a közeledő vész érzetétől indítva — bizonyosan a legjobb akarattal — sürgették az egész épület újja építését; — az udvart körülfogó kőfalnak lerontását azon szempontból látták czélszerűnek, mert hiszen a törvény ma már biztosabban védi bajlékunkat a többé nem

is képzelhető utcai brutális támadások ellen, mint az a régi omlatag kerítés — mit akkor állított fel és rakott össze az ősök munkás keze, mikor a közbiztonság még nagyon gyenge lábán állt, s a ragadozó farkasok fényes nappal is betörték az akolba . . . Ez az idő elmúlt; — mondják az ujitást már most megkezdeni sürgetők — ma már teljes biztonságot élvez az egyén és család, háborítlan békeességben fejlesztheti erőit a társulás bármely irányban; az egyház pedig elismert jogainak erődeiben szabadon szervezheti szellemi fegyverekkel küzdő csapatait. Ma nincs értelme többé amaz ódon kerítés fentartásának, mely csak a szabad kilátást korlátozza . . . rontsuk le azt, hordjuk szét köveit . . . alakítsuk át a mai izlésnek megfelelő nyílt parkká az ősi zárt udvart . . . ne féljünk attól, hogy valami szeliden örült ember, vagy valami mérges fenevad áttör a park vékony rácsozatán, hisz a törvény erős kerítést von ősi telkünk körül a § sokkal . . . s ott állnak fegyverrel kezökben a törvény őrei is, s „megállj! ki vagy“-t kiáltanak az áttörni szándékozó vakmerőségre, s golyót bocsátanak a bősült vadállat után, ha nincs más mód az őrizetre . . . A k ü l s ő k e r t e t pedig — melyet szinte körülvesz ama kőfalöv — adjuk át az á l l a m n a k , mely szives készséggel vállalkozik annak átvételére, és jó karban leendő fentartására, oly formán, hogy ő lesz ugyan a bejegyzett tulajdonos, de mi leszünk a haszonélvezők, s betekintheünk abba a mikor csak akarunk . . . Ez a hatalmas ajánlkozó megteszi azt a szivességet is nekünk, hogy egy veteményes meleg ágyat fennhagy egészen számunkra, abban természetünk elég zöldséget házi szükségletünkre. Teher volt e kert fentartása, művelése különben is rajtunk, most e teher szépen, tisztességesen lecsúszik vállainkról; hátra se nézzünk . . . könnyebben haladhatunk, s a beltelken annál intensívebb gazdálkodást kezdhetünk!

Talán nem épen így, de ilyenformán osztogatták a jó tanácsot ama másik irány personás vezetői, . . . talán rosszul tettük, de nem vettük be a jó tanácsot mi ezen irány scrupulosus mozgatói. Talán bosszankodott, s bizalmatlanság nyilvánításának vélte ama hatalmas ajánlkozó fél szives jóindulatból eredt ajánlatának el nem fogadását; de bizonyosan megszűnt bosszankodása már, s ha nem örvend is azon, hogy nem találkozott jóakaratu ajánlata megragadó készséggel, de aligha bántódik az azzal járandott gondozás elmaradásán, s gondjai egy részének ezáltal elszállásán . . .

Nem örömmel teszszük, de constatálnunk lehet már ma is, hogy az élet ezen irány helyességét igazolta, melyet — ám mondják, hogy a maradiságnak az új iránti ösztönyszerű tartózkodásából, de higyjék el, hogy higgadt megfontolás után — mi voltunk bátrak követni és védeni.

Távol volt még a gondolata is tőlünk annak, hogy mi amaz ajánlkozó fél megbizottainak szavában, ígérteben,

akarataiban és képességében kételkedtünk volna valaha, csak a körülmények esélyei által létesülhető kényszer-helyzet nehézségeit, és kellemetlenségeit nem feledtük ki a számításból.

Nem tartom ugyan kétségbeesítőnek az ország fináncziális állapotát, sőt hiszem, hogy sikerülni fog a kibontakozás a hinárból; — de jól esik tudnom, hogy nem veszik igénybe az ország által eszközöndő hitelt oly intézmények ma, melyek fentartották magokat tegnap szerényen bár, de eléggé megfelelően a célnak, mely elébök kitűzve volt; . . . esik látnom oly tért, melyen az egyház hivei, a családtagjai, s a társulás szövethető egyénei megjelenhetnek s működhetnek a közjó érdekében, s kifejthetik buzgalmuk erejét oly cél felé törekvésben is, mely utóvégre az állam legmagasabb céljainak egyike.

Nagyon tisztelen én az állam végczélját, de örülök azon, hogy befolyhatok ezen végczél organismusának fentartásába, ha bárcsak egy parányi kis ér-ágon egyéniségem néhány cseppjével én is . . . Tudom jól, hogy van ezen befolyhatásnak más módja is, s hogy minden 3. évben nyílik alkalom egyéniségem nézetének egy biztos medium általi bevezetésébe az összhangzatos nézet és akarat közös csatornájába, mely hivatva van fentartani, és tovább vinni az országnak közérdekekkel rakott hajóját; — de hát nekem az nem elég, hogy időközönként megkopogtatnak, mint valami hordót, hogy megtudják: mi van bennem, a hang után, melyet adok . . . Én egy csöndes, és zajtalan, de folytonos és kiható muukásság követ vájó cseppjei egyhangu leesésének loccsanását kedvesebben hallgatom, mint az időnként megeresztett zsilip szóárjának lezuhanó moraját . . .

S az i s k o l á t tudom, és tartom oly szerény kis pontnak, melyre biztos eredmény reménye alatt rakhatja le az egyéni jóakarát munkás buzgalmának apró kis morzsáit, s hol a biztató siker édes reményében hullathatja a becsületes szándék, s lelkesült akarat az emberiség haladásának folyamatát fenntartó köveire a gyarlóságnak, és előítéletnek — veríték-cseppjeit . . .

Én az i s k o l á t tudom és tartom azon a l a p s a r k n a k , melyen a nemzet jövője meg fog fordulni; de tudom azt is, hogy a magyar prot. egyház jövőjének épülete is a szerint készül, a szerint lesz — szilárd és maradandó, s egyuttal lakályosabb is, a mint az iskola — melyre befolyással bir — készíti, és hordja össze az alaprakáshoz a köveket.

Nemzetem és egyházam érdekében egyaránt örvendek azon, hogy nem vettük le gondunkat az első szóra mindjárt az iskoláról, s nem szaporítottuk gondjait a különben is sokképen elfoglalt államnak. (Folytatása jő.)

V a s k a l a p .

Az áttérési ügyhöz.

„Evangy. prot. Lap“-unk f. évi 4-dik számában t. Moczkovcsák János ur ezen kérdést intézi a lelkész társakhoz és jogértőkhöz: „Van-e joga a lelkésznek, mint az egyház képviselőjének, oly esetekben, midőn világosan látja, hogy nem vallásos meggyőződés és szükség, hanem mellétekintetek indítják az áttérni kívánókat, őket el nem fogadni, visszautasítani?“ S ezen feltett kérdésre így felel: „Őszintén megvallom, én nem habozom ezen kérdésre igennel válaszolni.“

Minthogy M. J. ur mások véleményét akarja tudni, szabadjon Szerkesztő ur engedelmével, ha nem is, mint jogértőnek, de mint egyháza javát szíven hordozó lelképásztornak, e részbeni igénytelen nézeteimet elmondanom.*)

Nagyon sajnálom, hogy cikkíró urral ez esetben nem lehetek egy nézetben, és pedig a következő okoknál fogva.

Az idézett 1868. évi 33 t. cz. nyomán ő azt állítja, hogy az illető egyház teljesen fel van jogosítva az illető áttérni akarót kebelébe befogadni, de „é p e n s é g g e l s i n c s k ö t e l e z v e ő t f e l v e n n i.“ Én pedig azt állítom, hogy a ki jogokat élvez, annak kötelmei is vannak: do, ut des; facio, ut facias! S ezt a törvényhozás soha sem is értette másképen. Mert, ha a hivatolt törvény azt mondja: „f e l v a n j o g o s í t v a ő t k e b e l é b e b e f o g a d n i,“ egyuttal azt is kimondta — habár nem is egészen világosan, hogy az illetőnek joga van a felvételt követelni, ismét bizonyos kötelességek teljesítésének igérete mellett. Mert hisz mi célja van a törvényhozásnak és az államnak honpolgáiraival szemben? az, hogy azok, kötelességeik teljesítése mellett, szabad s á g u k a t é r v é n y e s i t h e s s é k s b o l d o g u l h a s s a n a k .

Hogy a törvényhozás s az 1868-ki vallás törvény is ezen elvet tartotta szeme előtt, kitűnik a következő 7. §-ból, mely így hangzik: „Azon lelkész, kinél az áttért bizonyítványait előmutatá, tehát kinél az átmenet befejeztetett, köteles erről értesíteni azon egyház lelkészét, melyhez az áttért előbb tartozott.“ Ez világosan megmondja, hogy a bizonyítványok előmutatása — jogi szempontból — az áttérést befejezi, s az áttért új lelkészének rögtön kötelességeket ró föl. Ha már most „k ö t e l e s“ az áttérést az illető volt lelkészének bejelenteni: köteles biz az az illetőt, a körülményekhez képest kellő ünnepélyességgel egyházába be is fogadni. — Hogy a törvényhozás még világosabban nem nyilatkozott, annak oka kétségkívül abban rejlik, hogy nem hitte, miszerint valakinek eszébe jusson az áttérni kívánó becsületes honpolgártól, a befogadást megtagadni; nem hihette, hogy mi, kiknek ősei nagy küzdelmek árán szereztek meg ezen szép jogot, azt önként magunktól elveszük.

Czikkíró ur azt mondja, hogy az áttérést, illetőleg a befogadást megtagadását tekintve, „egyházunk e tekintetben nem rendelt semmit.“ — Szabadjon figyelmét a „Bányakerületi utasítások“ VII. rész, IV. szakasza 6. pontjára felhívnom, a hol világosan ki van mondva, hogy az áttérni

*) Becses cikkeit bármikor köszönettel fogadom.

S z e r k .

a j k a r ó r. k a t h o l i c u s o k a t o l y a t é n k é p e n f o g a d j a b e , h o g y a z ü n n e p é l y e s á t t é r é s t m e g e l ő z ő l e g a z á t t é r n i k i v á n ó t e g y h á z u n k s a r k a l a t o s h i t e l v e i s k i v á l t v á l a s z t a n a i f e l ő l c z é l s z e r ű o k t a t á s á l t a l v i l á g o s i t s a f e l v i l á g o s é s h a t á r o z o t t f e l e l e t e t k i v á n j o n e k é r d é s e k r e : (k ö v e t k e z i k ő t k é r d é s) A z i g y á t t é r t e k e t a z u t á n k ü l ö n a n y a k ö n y v b e v e z e s s e b e . * I t t v i l á g o s a n m e g v a n m o n d v a m i n d e n , a m i h e z a l e l k é s z n e k m a g á t t a r t a n i a k e l l . E z t p e d i g t i s z t e l e t b e n k e l l t a r t a n u n k , m e r t k e r ű l e t i k ö z g y ű l é s á l t a l „ s z e n t e s i t v e é s k i h i r d e t v e “ v a n .

Én tehát csak attól tagadnám meg a befogadást, ki szent vallásom tanaiból nyíltan, roszakaratulag g ú n y t ű z n e , a m i r e a l i g v a n e s e t ; d e a t t ó l , a k i m e g s z ö k ö t t r o s z f e l e s é g é t ő l s z a b a d u l n i a k a r s e m m i e s e t r e .

Azt mondja M. J. ur, hogy joga és erkölcsi kötelessége a lelkésznek, már lelkészi hivatásánál fogva is, ily esetekben az egyházba befogadást megtagadni, mert ő az egyház k é p v i s e l ő j e . É n a z t h i s z e m , h o g y e h h e z a l e l k é s z n e k é p e n n i n c s j o g a , m e r t ő n e m e g y e d ű l i k é p v i s e l ő j e a z e g y h á z n a k . H a a b e f o g a d á s v a g y a n n a k m e g t a g a d á s a f e l e t t k e l l e n e é s l e h e t n e h a t á r o z n i , e z t c s a k a z e g y h á z i k ö z g y ű l é s v a g y a n n a k t a n á c s a , d e n e m m a g a a l e l k é s z t e h e t n é , m e r t k ü l ö n b e n ő t h i e r a r c h i á v a l l e h e t n e v á d o l n i . A v a g y h e l y e s e l j á r á s v o l n a a p r o t . e g y h á z b a n v a l a m i h i t b i r ó s á g f é l é t f e l á l l i t a n i , m e l y n e k f e l a d a t a v o l n a k u t a t n i , h i v ő - e a z i l l e t ő , v a g y h i t e t l e n ? H e l y e s v o l n a - e a z e g y h i b á z h a t ó l é n y r e , m i l y e n a l e l k é s z b i z n i , h o g y ő i t é l j e n a b e f o g a d á s v a g y b é n e m f o g a d á s f e l e t t ?

Épen azért, mert a lelkésznek feladata i s t e n o r s z á g á t t e r j e s z t e n i , n é z e t e m s z e r i n t a l i g t e h e t s z e b b d o l g o t a n n á l , m i n t h a a z o k a t , a k i k m é g n e m e g é s z e n h i v ő k , m a g á h o z f o g a d j a , s k ö r ű l ö t t ö k m i s s i ó i m ű k ö d é s t v i s z v é g b e . A l e l k é s z f e l a d a t a m é g k e r e s n i i s , h i v o g a t n i i s , n e m p e d i g z o r d b á n á s m ó d , s z e r e t e t l e n s é g á l t a l a z o k a t , k i k h o z z á n k j ö n e k , e l u t a s i t a n i . H i s z a z I d v e z í t ő m a g a i s m é g a b ű n ö s ö k k e l i s t á r s a l g o t t s k ö z l e k e d e t t ; h i s z ő a h i t e t l e n p o g á n y o k a t i s g y ó g y í t á , s m i n d e n t m e g t e t t , h o g y b e b i z o n y i t s a , m i s z e r i n t ő n e m j ö t t , h o g y n e k i s z o l g á l j a n a k , h a n e m h o g y ő s z o l g á l j o n , s a d n á a z ő l e l k é t v á l t s á g n a k á r á u l s o k a k é r t (M á r k 1 0 , 4 5) . A m i f e l a d a t u n k i s a z e m b e r e k n e k l e l k i e k b e n s z o l g á l n i , s a h o z z á n k k ö z e d ö k e t , m é g h a h i t ő k f á k l y á j a t i s z t a f é n y b e n n e m i s é g , s z i v e s e n f o g a d n i s n e k i k m ó d o t s z o l g á l t a t n i , h o g y m e l l e t t ű n k , á l t a l u n k é p ű l j e n e k s a h i t k i s m u s t á r j a b e n n ö k n a g y f á v á f e j l ő d j é k .

Hát a prudentia pastoralis, mit mond? Bizony az csak azt mondja, hogy a két baj közül a kisebbet válaszszuk.

Baj az kétségkívül, és a mai anyagi világban igen elszomorító jelenség, hogy meggyőződésből, lelki szükségből igen kevesen, hanem leggyakrabban mellétekintetektől változtatják az emberek hitüket. S l e h e t , h o g y a h i t e t l e n á t t é r t n e m v á l l i k h a s z n á r a e g y h á z u n k n a k ; l e h e t , h o g y m é g r o n t a n i i s f o g h i v e i n k e r k ö l c s e i n s v a l l á s o s s á g á n ; l e h e t , h o g y m i m a g u n k j o b b s z e r e t n ö k , h a t á v o l m a r a d n a a k l u n k t ó l . Á m d e a p r u d e n t i a p . . . , h a i g a z á n p r u d e n t i a p a s t o r a l i s a z t s u g j a f ű l e m b e : n e m u t a s i t o m e l , m e r t k ü l ö n b e n é n é s e g y h á z a m a z i n t o l e r a n t i a s z i n é b e n t ű n n e k f e l , s m é g

*

a hívő áttérni akarókat is elriasztaná, befogadom, mert szeretetlen lennék oly szerencsétlen felebarátom iránt, a ki különben a bűnök sötét örvényébe esnék; befogadom, mert ő tovább is pl. vad házasságban élne, talán épen egyházam hívével.

A mai időben, ha mindjárt sokkal jobbaknak is tartjuk magunkat másoknál, chinai válaszfalal nem választhatjuk el hűveinket a kül világtól. Ha erősek a hitben, ne féltsük őket a hitetlen jövevényektől, a kik legalább is számban növelik a hitsorsosok seregét.

De hát a következetesség elve mit mond? Ha a cikkíró ur szerint a szerencsétlen házassági kötelék felbontása tisztátalan indok a hitváltoztatásra, nem-e épen ilyen helytelen indok az új házasság kötése? Pedig az, hogy két szerető szív egy hitben együtt éljen és haljon meg, ez szolgáltatja az áttérés legtöbb eseteit. Merem állítani, hogy ha egyházunk ily esetekben is tisztátalan indokból származottnak jelentené ki az áttérést, saját lételet kockáztatná, s önön magával jönne ellenkezésbe. — Ekkor nem lehetne rossz néven venni, ha a mi hűveink is a kötelező polgári házasság hideg kebelén keresnének menhelyet...

Még csak azt jegyzem meg, hogy ha nincs elég ok a válasra, a hitetlen nem fog akarni áttérni, mert úgy is jól tudja, hogy nem fog „meguntnejétől” megszabadulni; ha pedig van ok, elégséges ok, ám szabadittassék meg a férj oly feleségtől, a ki 14 év előtt tőle roszakaratulag „megszökött,” s nyerje türelmének jutalmát abban, hogy mint „lutheránus,” újra házassodhassék.

Mindezeknél fogva szerény nézetem oda irányul: fogadjunk be egyházunkba mindenkit, a ki önként jó hozzánk, senkit vissza ne utasítsunk, s hálát adjunk istenünknek, hogy úgy vezérlé hosszú századok sötét éjszakáján át egyházunk szélvész háborgatta hajóját, hogy abba új meg új utasok felvétethetnek s a béke partokhoz szállithatók.... Adjunk hálát az istennek, hogy egy szebb jövő hajnala virradt fel egünk láthatárára s igyekezzünk megtartani nagymesterünk intó szavát: „legyetek a zértokosok, mint a kigyók és szelidék, mint a galambok!” Mát. 10, 16.

Isten velünk!

Kelt Acsán, február 17-kén 1876.

Melczér Gyula,
evang. lelkész.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Presbyterián Szövetség londoni értekezletének jegyzőkönyve.

„Minutes of the conference of delegates stb.
(Folytatás és vége.)

Magán a főértekezleten jelen voltak névsora egész terjedelemben közölve, Amerikából jelenvoltak 17-en, Nagy Brittanía 3 államából 30-an, britt gyarmatokból 5, az európai szárazföldről 12-en, Franciaországból például voltak 3-an, a választott követek száma jóval több. Az értekezlet dolgozott 3 napig s elfogadta a szövetség szervezetét azon a lapszámba lyzátot, melyet Lapunk 5. számában közöltünk magyar fordítás-

ban. Egyszersmind az első öszpresbyteri zsinat idejéül 1876. jul. 4-ke határozottatott, helyéül pedig Edinburg jelöltetett.

Az első nagy gyűlés (council, zsinat) előkészítésére egy fő bizottság küldetett ki Dr. Blaikie G. W. edinburgi hittanár elnöklete alatt, ő az elnöke a „skót helybeli bizottságnak” is, melynek kezébe tétetett le a kezdeményezés; a főbizottság elnökön kívül öt tagból áll, t. i. öt külön országos egyház képviselőiből.

A nagy gyűlés tagjainak legmagasb száma 300-ban állapított meg a közelebbi első gyűlésre következő terv alapján: a 100 gyülekezeten alul számláló egyházak küldenek 2 képviselőt, a 200-nál kevesebbet számlálók 4-et, a 300-nál kevesebbet számlálók 6-ot, az 500-nál kevesebbet számlálók 10-et, a 600 gyülekezeten aluli egyházak 12-öt stb. ... végre a 4000 gyülekezetből álló egyházak 40 képviselőt küldhetnek. — E terv alapján p. o. a tiszántuli egyházkerület állván 562 anya gyülekezetből, jogositva van küldeni 11—12 követet, — a dunántuli ref. egyházkerület pedig 206 anyagyülekezet után 6 követet.

Várnak a jelenrajzi adatok nyomán az egyesült államokból 100 követet, levén ott öt nevezet alatt a presbyteri rendszert követő gyülekezetek száma 8166, Nagy Brittanía és Irhomból 102-öt, stb.

Azon egyházak, melyek csatlakozni akarnak a presbyteri szövetséghez a főbizottsághoz forduljanak. A közczélokra közpénztár alapittatása is kimondatott elvben. A vett levelek, üdvözletek jegyzőkönyvbe vitele, s kinyomatása elrendeltetett. — Az előkészítő gyűlés imával rekesztetett be.

A függelékben közöltetik a presbyteri egyházak statistikája, a hiányok helye üresen hagyatván, teljesebb összeállítás a nagy gyűlésen eshetvén meg. A magyarországi ref. egyetemes egyház 2004 gyülekezettel és 2017 lelkészszel van felvéve.

Közölve továbbá néhány levél, nevezetesen Dörner A. J. hittanáré Berlinből, rajzolja abban a porosz egyház helyzetét, kilátásait, s azon reményét fejezi ki, hogy mindig jobban fog biztosítani a zsinati rendszer által az egyház szabadsága az állam ellenében, ő osztja Kálvinnal Sommerset herczeghez intézett levele azon sorát „nagyobb egyházakra nézve az egyházi kormány rendszeres vezetői szükségesek”... Mi evangyéliomi elvűek — jegyzé meg — soha sem vihetjük ki az egyház egységének teljes külső nyilvánítását, mert a mi legjobb ez egységben, láthatatlan marad, ez, alanyilag hitünk, és tárgyilag: Krisztus és az ő szelleme. — Erdmann O. elberfeldi lelkész, rajnai Poroszthonból, jelenté, hogy a rajnai porosz egyházi hatóság nagyban pártolja a presbyteri szövetség eszméjét; Zahn Adolf hallei lelkész, mint „egyedüli ref. testvér,” örvendve értesül a felől, hogy a kálvini egyház igazgatás és tanrendszert tartó egyházak szeretettel ápolván a hasonlithatlan tanító emlékezetét, igyekeznek egyesülésre és közös működésre.

Adva van a debreczeni ref. egyház és kollégiom részéről küldött üdvözlő szózat a név aláírásokkal (lásd Lapunk 1-ső évfolyam 29. számát). Csehországból, Uj Zélandból, a Jó Remény Fokról stb. küldött érdekes levelek is mellékelve.

Berekeszti a füzetet a már nem hivatalos, hanem a nagy közönség előtt tartott, az eredményt tudató s a nagy czélról felvilágosítást, az iránt lelkesítést árasztó nyilvános gyűlés rajza, mely London egyik presbyterian templomában foly le. — Nevezetes haladás! Egy ember életkornál kevesebb idő alatt Lon-

donban 5-ről 50-re emelkedett a presbyteriánusok gyülekeztének és lelkészeinek száma. Dr. M' Cosh elnök fejtegette a presbyteri rendszer előnyeit, jelezte hogy az eddigi számítás szerint a földön 48 különállóló rendezett egyház tartozik magába ölelve legalább 20,000 gyülekezetet, a presbyterianismushoz. Ebből 20 egyháztest. volt képviselve a mostani gyűlésen követői által. De c o p p e t francia lelkész, e napot a mi egyházunk történetében nagy napnak nevezé. A templomi közönség előtt tartott e tágasb körű gyűlésen olvasta fel Blaikie tanár a leveleket s épen a debreczenit is. E gyűlés részletes leírását mellőzzük.

A hová hazánkban ez itt ismertetett jegyzőkönyv megküldetett az meghívóul tekintendő. Egyházkerületeink kezében fekszik az új szövetség nevezetes ügye, küldjék el oda képviselőiket, egyelőre legalább egy párt. Érülközzünk már mi is a világon levő testvéreinkkel, ismertessük meg bajainkat, reményeinket, óhajtásunkat, valamint a mi fényoldalunk van, azt is. A testvéries összeköttetés és egymáshoz közeledés, azt hisszük, egyházunk erősítésére, s a mi fő, a protestáns öntudat és hit elevenítésére fog szolgálni. — Az első nagy gyűlés ideje 1876. jul. 4-dike közeledik.

B a l o g h F e r e n c z.

B E L F Ö L D.

Elnöki beszéd*)

egy tanítói kör értekezletén Somogyból.

Tisztelt kör! Három éve annak midőn önök tisztelt körében utolszor megjelenvén, helyemet szeretett vöm, mint hivatali utódomnak átadván, az önök előtt tudva levő gyász sorsom keserű érzetében, e tisztelt kör hivatalos értekezletétől elválni, végbúcsú szóra nyitottam meg ajakaimat. S ime mily megfoghatatlanok az Urnak utai! én — ki minden reményemet egyedül a sirban helyezém, s kedvesebb vágyom nem vala — sz. Pál szava szerint: mint elköltözni, és az Urhoz menni lakni, melynél jobb semmi nincsen — ma úgy állok önök előtt, mint e tisztelt körnek elnöke, s a kezök alatti iskolák felügyelője. Nem akaratom, nem törekvésem eredménye ez; mert ha amaz égi angyal a vallás, s Istenbeni bizalmam — mely fájdalmas életem sajkája, melyen hitem zászlójával, bánatimban megnyugvással, csendes szívvel megyek is a vágyva várt szent tájok fele, — ha — mondom — a vallás enyhítette is megtört szívem sebeit, de fájdalmait végkép meg nem szüntette, s óhajom ma is az, mely volt ama szomorú napon, mely begyászolta boldogságom egét: hanem ép ebben imádom én a határtalan hatalmu Gondviselés kezeit, és ép ez az én porszemnyi életeseményem is azt mutatja: homo proponit, Deus disponit. Isten akarata hát ez, hogy ma itt állok, egy olyan helyen, hol ha erőtlenségem érzetében is nem csekély feladatomnak híven megfelelhettek: ismét csak az Ur az, ki megdicsőíti erejét az én erőtlenségemben.

Nem! nem lehet dacolni a főhatalommal, nem lehet elrejtőzni akarata előtt, mint sz. Dávid szól: „leked előtt hová mennék.“ — Munkálódnom kell hát még tovább is, mig nappal

*) Egy derék tanítónak, ki szeretett nevének elvesztése feletti 3 évi gyász után lép vissza a tetek köz terére, emelkedett s hitbuzgóságtól áthatott beszéde ez, a vallásos nevelésről szóló végrész kiváló figyelmet érdemel.

S z e r k.

vagyon; azért hát keresztyéni megnyugvással, s magam megadásával sorsomban, küzdök, mig a munka terhét már már alig vonszoló, legyen jutalmam a verejték, mely végig csurog arczomon.

Hiszem megbocsát nekem a tisztelt kör, ezen eddig elmondott szerény bevezető szavamiért, s ép nem akarom türelmét fárasztani, ha felvállalt hivatalos állásom szempontjából még bátorodom önműhöz néhány szavakat intézni.

Mindnyájan tudjuk, mily szélesen kiterjedő értéke van egy jól berendezett, okszerűen vezetett népiskolának. Nem ismeretlenek előttünk azon különféle tudomány ágak, melyeket egy népiskolának fel kell ölelni: de ép itt e különféle tudományok kezelésében van a sok különféle eltérés, nézet különbség, melyek közül egy némelyik az igazi céltól távozva tévutra vezet; s a helyett hogy a gyenge növendéket léte valódi céljára vezette volna, olyan chaosba vitte, hol az ismeret nem szaporodik, az értelem nem élesedik, sőt butul, s végre megver minden tudományt, s felnőtt korában is talán semmitől sem irtózik annyira, mint a könyvtől, a betűktől, és zugolódva így szól: „tanultam én az iskolában sokat, mindent össze-vissza, s most mi hasznát veszem?“

Tudom, hogy a tisztelt tanítói kart, a különféle tudomány ágak hasznosítható kezelésében nagyon megszorítják az elibök kiszabott tantervek; tudom önön magamról, mennyire elmereng sokszor egy legjobb igyekezetű tanító, előtte látván a tantervben kiszabott tudományok hosszú sorát, s vagy egészen elcsügged nem tudván magának helyes irányt választani, vagy pedig neki ront, s tanít mindent egyiránt, egyenlő mérvben, hogy kiszabott pensumának megfelelően: s az eredmény mégis csak az lesz, hogy tanultak a gyermekek mindenből valamit, s tudnak az egészből semmit.

Nagyon alkalmoszerűnek vehetem jelen értekezésemhez, az ép most megjelent, s minden iskolai előljárásnak kezébe juttatott „Iskoláink és az egészségtan“ című füzetkének eme passusát: „Van-e mindenütt lelkiismeretes gond fordítva arra, hogy a tanulók ne legyenek tulhalmozva tanórákkal s tantárgyakkal? Elemi, közép és főtanodáink mindnyájan vajjon nem becsülik-e többre a tantárgyakat, mint a tanuló egészségét? Nem azzal szoktak-e válaszolni a tulcsigázott organizmusnak, hogy már hiába, ezt mind meg kell tanulni, mert erre mind nagy szükség van! És ha lelkiismeretesen, elfogulatlanul megvizsgáljuk azt a sok mindent, a miket mind a fejébe akarunk tömni a tanulónak, vajjon nem találunk-e a sok között kevésbé szükségeset, feleslegest, vagy épen lomot, a melyet fontosnak tartunk azért, mert ilyen czim alatt örököltük, vagy melyet, mint valami ősi ereklyét csak azért nem dobunk el, mert rajta van a hagyományos penész? Vagy nincsen-e olyan tantárgy, a melyet akkora mérvben, s olyan fárasztó részletességben csak az illető szaktanár erőszakol, mert hát abból él, az neki a kenyértudománya; — aztán meg nem akar kollegáinál csekélyebb fontosságúnak látszani! És hol van az az iskolai előljárásnak, a mely itt szakértelemmel, elfogulatlanul és bátran kiszabja a határt, s annak megtartását kellően ellenőrizze!?

És ha ezt a füzetkét épen az a m. kir. oktatásügyi miniszterium adta kezünkbe ahhoz alkalmazkodás végett, ki a falusi népiskolának tömött tantervét kiszabta, nem azt kell-e ebből kihoznunk, hogy belátásunk szerint csak is olyant tanítsunk — de aztán azt alaposan — melynek hasznáról semmi kétség, és

csak annyit, mennyit a gyenge gyermeki tehetség fel bír ölelni, haszonnal ápolni, és céljára fordítani.

A betű megöl, a lélek pedig megelevenit. Ez igazságot tart-suk szemünk előtt. Adjunk keveset, de jót, mely lélekbe olvad-jon, s nem az erőszakolt említésnek csak rövid ideig tartó felfo-gásában álljon.

Tisztelt kör! Én hivatalos eljárásomban, kötelességen szerint szemem előtt fogom ugyan tartani a nagytiszteletű s tekintetű felsőségnek kiszabott tantervét, de ítéletemet soha sem attól fogom mérni, ki mily széles terjedelemben vitte keresztül ez vagy amaz tananyagot, hanem ha röviden adta is elő, de lé-lekbe olvadt-e? — A mire pedig főképp kérem tisztelt tanító-társaim figyelmét fordítani és a mire legfőbb súlyt fektetek, röviden ezekben öszpontosulnak. (Vége köv.)

B o k o r S á n d o r.

Id. Sárközy Kázmér (élet és gyászrajz).

Szomoru kötelességet teljesítek akkor, midőn egyházunk egyik oszlop férfiáról a vértessaljai hely. hitv. egyházmegye több mint 30 éves érdemekben dúsgazdag segédgondnokáról azt írom, hogy m e g h a l t.

Sötét időszakot értünk, hazánk egyházunk gyászba öltö-zik, hullanak a jelesek, a harcedzettek s vajjon van-e ki helyö-ket elfoglalja, vagy az ür csakugyan kipótolhatlan, a veszteség kimondhatatlan.

Megsiratjuk holtainkat, mert a vallás vigasztaló ereje mel-lett is keserű az elválás, de kétszerte fájdalmas a veszteség, ha érezzük, hogy ki elhunyt az vezér ragyogó csillagunk volt.

I d. S á r k ö z y u r egyesíté magában a hívő, buzgó s egyházat hön szerető keresztyént az önfeláldozó munkás, tevé-keny hazafival. — Egyháza s hazája alkotmányáért, jogáért, szabadságáért küzdött, erőt, áldozatot nem kimélt, hogy e ket-tőnek hűen szolgálhasson.

Született a mult század utolsó évében 1799 márcz. 4-kén. Életpályáján voltak rózsák hintve. Boldog családi életet élt. Gyermekait vallásos nevelésben részesíté. A közügy terén er-nyedetlenül munkálkodott.

Tagja volt a m. k. hétszemélyes táblának, hol igazságos-sága és példányszerű szorgalma által tündöklött.

A bizalom több éven keresztül az országgyűlésre küldé őt képviselőül. — A trón kitünteté őt szent István jeles rendjével.

A folytonos munkával diszeskedő élet f. év febr. 16-kán érte el végét. Alkonyatkor kialudt az élet tüze s égbe szállt a dicső lélek, hogy elvegye az élet koronáját.

Nagyszámu közönség vett részt a temetésen. Az egyház-megye egyházai, fejmegye községei, megyei tisztviselői siettek mély tiszteletüknek kifejezést adni.

A temetés Ny. Pettenden kezdődött, hol R á c z J á n o s lelkész ur tartott remek beszédet, mély érzelemmel rajzolva a dicsőült pályafutását. Lelkesedtünk a fényes tetteken, de elszomorodtunk, „hogy a ki így cselekedett, im a gyász ravatalon fekszik.“

Több mint 200 kocsi kísérte a pusztáról be Kápolnás Nyékre a holt testet, hol a templomba B á t h o r y D á n i e l lelkész ur tartott szónoklatot Jeremiás siralmai 5. rész 15—16 verse felett.

A templomból a holt test a temetőbe lett vive, hol a sirnál K o n c z I m r e főesperes ur búcsúzott el szívből meritett

ékes szavakkal elnök társától, egyházmegyénk és kerületünk oszlopférfiától, a magyarországi protestáns egyház bátor har-czosától.

Némán, fájdalomtól lesujtva hagyók el a gyász helyet.
Szent emlék legyen élted kimult nagy férfiu!

V a s a d i B a l o g h L a j o s.

Társas estély a kétszázados ünnepély alkalmával.

(Vége.)

Ismét Balogh F. emelt szót. Az egyház hajóhoz hasonlit-ható, mely az élet viharos tengerén evez kitzüött célja felé. Ilyen hajóhoz hasonlítható kicsiben a debreczeni hittanszaki tár-sulat is. Bármely hajó azonban csak úgy éri el kitzüött célját, ha vitorláit, kerekei, kormányja s evezői vannak, így nem mulaszt-hatja el kiemelni ezen hajó főtényezőinek érdemét. Kiemeli te-hát az elnöklő szeniort, továbbá Orosz Istvánt a ki a felolvasást tartotta és ama szép lelkü ifjut, ki lantján megénekelte a hitval-lókat; a főiskolai énekkart, mely oly szépen zengé a 46. zsoltárt; általában ezen ünnepély rendezőit, s mind azokat a kik az ünnepély létesítésén dolgoztak. F ü r e d i Lajos segédlelkész él-tetvén a hittanár urakat, röviden de velősen adván elő okát, melyek folytán épen a theologiai tudományok négy tömbjét kép-viselő tanfériakat emeli ki.

Az üdvözlő szöveg hetedikét T ó t h S á m u e l mondta el, Orosz Istvánhoz intézvén szavait, mint a ki kétszer került keze alá (elemi és hittanuló korában). Majd előadván, hogy e fő-iskola ifjusága nemcsak a tanároktól, hanem a lelkészeketől is nyer irányt, meleg szavakkal üdvözlí Némethy Lajos lelkész urat, s kéri, hogy a főiskola iránti szives vonalmát továbbra is tartsa meg.

B é s z l e r I m r e tudja, hogy az ifjuságban van tűz, de tudja azt is, hogy úgy ég a tűz, ha raknak rá; ezért a kik e tüzet élesztik, a főiskolai összes tanárokat élteti.

Majd B e c z n e r Frigyes réal iskolai tanár felhossa azon közmondást, hogy a ki imádkozni nem tud, menjen tengerre; — ő azonban azt mondja: hogy a ki saját hazáját nem szereti, a ki nem ügyel hitfelekezetére, a ki szülő városa iránt feledé-keny, az csak menjen külföldre és tapasztalni fogja, mily becses a visszaemlékezés. Felhossa visszaemlékezéseiből Lipcse példá-ját, mely oly sok tekintetben hasonlít Debreczen városá-hoz, abban az egyben különbözvén, hogy Debreczen nem tehe-tett oly gyors haladást, de a jóakarát él benne, a mennyiben fel-támadt benne a magyar prot. egyetem eszméje, s kívánja ez eszme minél előbb létesítését.

N é m e t h y L a j o s lelkész ur örömmel említi fel, hogy nem eshetünk kétségbe a jövő felől addig, míg evangyé-liomi szellemü ifjuság létezik, azért ezen ifjuság vezetőit, főleg pedig a szeretett főpásztort élteti.

F ü r e d i L. a bölcsész tanaráért Tóth Ferenczért emelj poharát, miután szilárd meggyőződése, hogy erős philosophiai szak nélkül erős theologia nem képzelhető.

B a l o g h F. új irányt ad a társalgásnak, a mennyiben felemlíti, hogy miután az ifjuság megtette kötelességét, illő a tanári kar is tegye meg az által, hogy emlékezzék meg Hollan-diáról, főleg az utrechti egyetemről és küldjön ennek hittanári karához üdvözlő iratot. — A hollandi s magyar prot. egyház vi-rágzását kívánja.

T ó t h M i h á l y hittanár ur megragadtatva ez eszmétől

pártolja az indítványt. Ezzel kapcsolatban Révész Imrét, a magyar protestantismus rettenthetlen bajnokát élteti.

A hittanszaki társulat alelnöke Orosz István megemlékezik főpásztorunkról, s azokról a kik az ünnepély fényessé tételére hozzájárultak.

Ujra Balogh F. ragadja meg a szót, s kiemeli, hogy e mai estély, mintegy őskori agape tűnik fel előtte, ezért a szeretet körében nyiljanak meg ajkaink. — Majd előadja, hogy e főiskola a theologiai szakból indult ki; mivel azonban csak akkor erős a theologia, ha a többi tanszakok is támogatják, a magyar prot. egyházban kivált szükség levén kitűnő jogtudósokra is, a tiszántuli szuperintendens igen helyesen jogtanfolyamot is szervezett. — De ugyancsak bölcsészeti szakra is főfő szükségünk van kivált a jelenkorban, ezért azt kívánja, hogy e hármas öv, mely a jogi államokban s épen nálunk a prot. egyház mellvédét képezi, minél erősebb legyen.

Orosz István a népnevelésért, különösen a népnevelés vezetőiért, a tanítóképezde igazgatójéért; Beczner F. a jó kedv szükséges voltáért; — a jó kedvnek ezen előmozdítójéért, mint a mely folyton mulattatott kellemes dallamával, a kollégium csalóányáért, a debreczeni kántusért emelte poharát Balogh F. — De nem hagyhatja említés nélkül a tüzoltó társulatot sem Tóth S. mint a mely még a kántusnál is régibb eredetű, 1730 óta levén rendesen vezetett jegyzőkönyve.

Ezután még Fűréd L. a széniorért, Nagy Pál az idealismus és realismus öszhangjáért, Balogh F. az összes magyarországi prot. lelkészekért, Hegedűs Sándor a keresztyén egyház hiveiért mondtak jó kívánó beszédeket; végül éltetett a haza.

Az énekkarnak az estélyen részt vett tagjai dalokkal élénkítették ezen társas estélyt, s a hazáért mondott felköszöntés után a szózat lelkesítő dalát énekelték, melyet az összes társaság felállva együtt hangoztatott. E hazafias ének bevégezte után a társaság $\frac{1}{4}$ 12-re eloszlott, magával vivén ezen estélynek megmaradó kellemes emlékét *)

B e n Á b i.

K Ü L F Ö L D.

Szász ország

(polgári házasság, stóllák stb.)

Az egyházi főhatóságnak ujonnan való összealkotásában már bő alkalma nyílt az új egyházi törvényhozás létesítésénél színt vallani. A mostani tanácselnök Uhde, bár nem olyan kedvező viszonyok közt, mint előde von Könnert, lépett a nagy jelentőségű hivatalba. Szükség volt először a bizalmat megszereznie, melyet amannak már a hatóság alkotmányozásánál, az egész országban, nevezetesen az egész papság eleve megadott, de eddigelé az egyházi ügyek serény vezetésében az összes egyházi kerület örvendetes hozzájárulásának örülhet. A zár határidő, az adventi napokban történő esketésekre nézve, a kapuzárás előtt azaz: a polgári házasság behozatala előtti legutolsó hetekre nézve nem egészen szüntettetett meg, minthogy az evangélikusok ügyében megbízott miniszterek halogatták

*) A gyorsjegyzet tevőnek köszönet e tudósításért. Adtuk ez estély lefolyását emlékül, hogy miféle gondolatok és eszmék foglalkoztatták a jelenlevőket.

S z e r k.

erre vonatkozó jóváhagyásuk közlését, (ezt nevezik aztán egyházi önkormányzatnak!), de a lelkészeknek mégis megengedték elodázás nélkül a felmentvény megadását, és a nép a polgári házassággal szemben foglalt magatartását azáltal mutatta meg, hogy a házások egész seregéstől kívánták az ó év utóheteiben az egyházi esketést. Az ó év utolsó 6 napján csak Drezdában 97 pár házassága kötöttetett egyházilag.

A dolgok új rendjébe Szászország jól előre készítve lépett be. A lelkészek kárpótlási maximuma a legközelebbi kamarai ülésben fog megállapíttatni, mind az által az országos tanács eszközésére, főként a nagy városokban, már az ó év bezárta előtt kihirdettetett, hogy január 1-től fogva a keresztesítés egy meghatározott napon, valamint az esketés a leg egyszerűbb formában tökéletesen ingyen teljesítettik, „hogy semmi kifogás ne legyen!” A lelkészi fizetések megállapításában, a jó példát egyik gyülekezet a másik után követi. Ezt az egyházi alapok teszik lehetővé, melyekre, mint tudva van, már évtizedek óta, sok szászországi gyülekezetben szabályszerűleg szedtetett a pénz. A karácsoni ünnepekben az ország minden templomában felolvastatott az egyháztanácsnak a gyülekezetekhez intézett felszólítása, mely, bár sajnos, hogy igen hosszú, mégis, szabályszerű nyelvezete és hathatósan intő hangja által megtette a hatást, az egyházi életnek az új intézkedések által itt-ott felmerült ártalmának elhárítására. Az egyház iránt ellenes indulatu sajtó nem épen kedvezőtlenül nyilatkozott e felszólításról, sőt azt állapította meg, hogy a keresztesítés és egyházi esketés „régis szokását” is megtartani kívánja, ámbár nem engedti, hogy hiányozzék belőle, miszerint az állam tisztviselőket mindenkor újra, mint valódi védangyalokat üdvözölje. Az államtisztviselők világosan arra köteleztetnek, hogy a születés bejelentésének följegyzésénél a keresztesítésre utaljanak, és a házasság kötéseknel az egyházi esketésre emlékeztessenek, és a mennyire eddig hallható volt, e kötelezettségnek hiven eleget tesznek, a legtöbb helyeken barátságos viszonyban állanak az egyházzal. Hogy vajjon igaz-e az, a mit egy drezdai lelkészellenes lap beszél, mely szerint egy vidéki lelkész helysége államtisztviselőjét épen az óltárnál az összes gyülekezet előtt egyházi esküre bírta rá: erre nézve a biztos tudomás hiányzik.

A minap egy lelkészválasztás jelentékeny feltűnést szült. Drezdában, mely városi szuperintendensén kívül csak 3 lelkészszel bír, kik is az Anna-Neustädter és Fridrikstädter templomoknál vannak, chemnitz-i lelkész Dr. Sulze a „Leuchte” kiadója — kit helyesen neveznek szászországi Sydow-nak — választatott neustädter lelkészszé, csak 9 szavazattal 8 ellen.

(R. K.)

K Ü L Ö N F É L É K.

Debreczeni kollégium, a hittanári kar latin üdvözlő levele a 200-dos ünnepély alkalmából az utrechti egyetem hittanáraihoz febr. 23-diki kelettel elküldetett.

Énekeskönyv. Az énekeskönyv tárgyában kinevezett (tiszántuli) egyházkerületi küldöttség jelentése nyomtatványban másfél iven megjelent s szétküldetett az esperességek útján minden egyes egyházba. A zsolttárok fentartandók, de új fordításban, s erre pályadíj tűzendő, — az addig ejtendő kiadásban a bizottság kihagyásokat s némi módosításokat ajánl. Ha a vidékeken a kihagyatni véleményezett versek használtak és kedvesek, s így szükségnek megfelelők, az egyházmegyei gyűlések pártoló ajánlata folytán visszamaradhatnak a szövegben. Cse-

kély revidáló eljárásról is kiváló óvatosság s kimélet tartandó szemelött. — A bizottság résztvevő tagjai voltak Zagya Imre, Némethy Lajos lelkészek; Sz. Nagy Károly, Kerékgyártó Sándor énekvezérek; Balogh Ferencz, Tóth Sámuel hittanárok, — Debreczenből.

H a l á l o z á s o k. 1) K o v á c s Lajos laczházai tanító lelkész febr. 20. élete 34. évében elhunyt. 2) B o s z n a y István belényesi nyug. helv. hitv. lelkész Debreczenben, febr. 20. meghalt 73 éves korában. 3) N a g y Ferencz a kolozsvári ref. közéletanoda jeles tanára 72 éves korában febr. 22-kén meghalt. Nyugodjanak hamvaik csendesen!

D e á k F e r e n c z gyászünnepélyének a debreczeni ref. főiskolában tartása márcz. 8-ra halasztatott.

T A R C Z A.

Krisztus tanítása és befolyása a világra.

5-ik folytatás).

3. Krisztus kielégítette az embernek mint társadalmi s politikai lénynek szükségeit is. A társadalmi szerkezet mindig ideoda ingadozott az absolut despotismus és a demokratia közt. Némelyek állítják, hogy a jó kormánynek egyedüli eszménye vagy az atyai despotismus, vagy „szabadság, egyenlőség és testvériség.” Tökéletesen igaz, hogy a mi urunk váltig vonakodott, magát a világi politikába vagy a földi országok ügyeibe avatni.

De igenis kijelentette, hogy az ő küldetése abban áll, e világban oly országot alapítani, mely nem e világból való volna. S ez országnak politikája s elvei alapján csudálatosan megáll az atyai vagy királyi korlátlan akarat az egész népnek testvéri egyenlősége mellett. Mint az istenország királya a legfeláldozóbb odaadást s a legpontosabb engedelmességet követelte, de a világi birodalom tagjainak azt mondá: „ti mindnyájan testvérek vagytok.” Megtiltá, hogy valaki az elsőség s parancsoló rang után törekedjék, mint a pogány királyok; azoknak kik az ő jobb keze és bal keze felől ülnek egyedül azt ígéré, hogy megisszák az ő szenvedésének poharát, és megkeresztelkednek az ő vérkereszttségével.

4. Végre kielégítette az embernek mint bűnös lénynek szükségeit. Minden vallás gondoskodik arról, hogy a bűnek terhét az ember lelkiismeretéről bűnbánás, áldozatok és ajándékok által leemelje. S azt, úgy hiszem mindenki be fogja ismerni, a ki az evangéliomokat olvassa, hogy a keresztyén történet és a keresztyén hit az áldozatban éri tetőpontját. Annyi tagadhatatlan, hogy Krisztus is önmagát s tanítványai is olyanoknak állítja a világ elébe, mint a ki az emberiség bűneiért szenvedett és meghalt. Ó azért jött a földre, hogy az átoktól megszabadítsa az emberiséget, melyet a bűn reá hozott.

Tudom, hogy vannak, kik a megengesztelés ezen tana, az áldozat mély titka ellen azon kifogást teszik, miszerint a gyarló embernek bűne nem foglalhat magában oly felségsértést az Isten ellen, hogy ily közbenjárásra s ily irtóztató árra szükség lett volna. De épen ez az, a mi a keresztyénséget, általában oly becsestette az emberek előtt. Mert a váltság vagy megengesztelés tanának azon nagy hatása volt, hogy úgy a bűn, mint az istenszeretet iránti érzékünket fokozta s élesítette. Minden más vallási rendszernek törekvése, a bűnt könnyűvé tenni. De ha a bánat könnyű, akkor a bűn sem lehet valami komoly és nehéz dolog. Minden más vallási rendszer rettegést igen és félelmet, de sohasem alázatos szeretetet, ez bizodalmat gerjesztett az emberek szívében a mindenség souverán uralkodója iránt. S a mi sajátosság, sőt csudálatos, hogy ha az előbbi vallások a bűnt nagyra tartották s helyt nem adtak semmiféle bűnbánatnak. De a Krisztus szeretetében való keresztyén hit nemesak hogy öntudatunkba hozta a bűn nagyságát és veszélyét, hanem lehetővé is tette a bűnbánatot és bűnbocsánatot, mert Krisztus maga a legmeggyőzőbb tanubizonyság, hogy van a mennyekben szerető szív, melynek gyermeki bizalommal adhatjuk át elárvelt lelkeinket. Mindezeknél fogva elvitázhatatlan tény, hogy egyedül Krisztus keresztje, áldozati s engesztelő halála az, a mi az emberi szívet megnyerte s az emberi vágyódást kielégítette.

(Folyt. köv.)

Rimlér Károly.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Pályázat.

A felsőbányai reform. egyházban, az eddigi segédlelkésznek rendes lelkészszé választása folytán megürült segédlelkészi állomásra.

Évi díj: 1) Havi részletben 300 frt. o. é. 2) Tandij minden tanítványtól 2 — 2 forint — tanítványok száma 20 körül. 3) Halott kikisérés minden halottért 1 frt. 4) Alkalmas butorozott lakszoba az iskola épületben. 5) Elegendő tüzi fa beszállítva és felvágatva.

Pályázók kérvényeiket és képességöket tanusító okmányaikat f. évi márcz. 19-ig a lelkészi hivatalhoz beküldeni sziveskedjenek.

Az állomás f. év. april 18-ig elfoglalandó.

Felsőbánya, február 6-kán 1876.

2—2

A z e g y h á z t a n á c s.